

Социалистиг хүлээлгелерни Бяавыла күүседир

(ВЛКСМ обкомунун
III пленуму)

Июль 20-де ВЛКСМ-нин Тыва обкомунун III пленуму болуп өткөн. Аңа Биш-Хем, Сүт-Хөл, Каз-Хем районнарның комсомол организацияларының 1960 чылдың бирги чартымында алган социалистиг хүлээлгелерин канчаар күткөнгөндө дуураага ВЛКСМ районнарның секретарьлары М. Моллеров, Н. Куулар, А. Дмитриев оларның илеткелдерин дыңсаан.

Биш-Хем районунуң комсомол организации СЭКП ТК-ның декабрь Пленумун шийттирлерин амыралга боттадылар дээш бо чылдың агаанда бейдиктен хүлээлгелерин алган, чылдың бирги чартымында комсомолчу-аппаратчы күүсү 1007,2 тонна сүтү сагган, күрүгө 3000 центнер элти, 316 центнер дүктү дужааган деп комсомол райкомунун секретары М. Моллеров чугаалган.

Чаловка фермазының саанчы Роза Лешкина болупа бижылган болуп инектеринде 20390 литр сүтү, а оң эки Валентина Ховалык 18892 литр сагганнар. «Халды» колхозунун саанчы Раиса Тимофеева, Хүт фермазында Любовь Куржеева олар чартык чылда хүлээлгелерин база ажыра күүсеткенер. «Өлкө» совхозунуң хойжуну Николай Дербин каларын турары 150 кошкар бургузудан-не 5 кг 300 грамм дүктү кырып алган, а Хүт фермазында бийла каларыны Виктор Куржеевич 120 бийлаары конукта ортумал-биле 800 — 850 грамм немелде дедирин ап турар.

Комсомол организацияларын бижялар ажыла кылдыган чамдык ажылаары чугаалган турган, мында хей четтеринин барын илеткелче минтип дедилеэр. Районунуң комсомол организациины 300 хире анык оолдар, кыстары комсомолга кирип алыр аргалы турган, чартык чылда чүгө 42 кишини хүлээп алган. Комсомолчуларын амык хураалары чогуур белекел чок эрлп турар. ВЛКСМ районунуң ажилдачылары фермазарга чораш, аныктарын негелдерин болгаш хергелдерин сонургавайн турар.

«Халды», «Искра», «Тилеке» колхозтарның комсомол организациялары сүт саалазынын талазы-биле хүлээлгелерин күүсетпес. Амык үеде малга бижык чөм-суруну белекээр ажыла комсомол организацияларының киржилгези кошмак. Районда мал чөм белекээр 13 комсомолчу-аппаратчы аныктарын тургускан болса-да, оларның ажилынын түнелени аду. Сигенни хол кадымыр биле кезер ажыкче ам-да кирбес. Хүт болгаш Сейбиде 8000 тонна хире сигени белекел амык арга турбузе, ВЛКСМ райкомуну оң амыкларынче комсомолчуларын илчилээрин кедирбейн турар.

Сүт-Хөл районунуң анык малчылары бо чылдың бирги чартымында күрүгө 111,5 тонна элти, 20,5 тонна дүктү, 111,5 тонна сүтү дужааганнар. «Ишкя» колхозта комсомолчу-аппаратчы фермаз эртен чылдың бирги чартымындагында 14187 литр хей сүтү сагган. Кырор аттыг колхозта дага ажаакчылары Боржак болгаш Шолава олар чылда 2000 кыс дагаларынын бирээштен-не 85 чуугуларын амык дээш, ам чартык чылда 60 чуугуларын алганнар — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Н. Куулар болуп илеткелдиге дедилеэр.

ВЛКСМ-ның Каз-Хем райкомунун секретары А. Дмитриев болупун илеткелдиге Ленин аттыг колхозта комсомол организациины амык илчиле дедилеэр. Ол колхозтуң комсомолчуларын боттарының хүлээлгезин эки күүселип турар. Анык саанчылар Клавдия Мышкар, Фая Воронова, Ульяна Яковлева олар боттарының бүк инектеринде 100 тонна 588 кг сүтү сагган. Колхозтуң комсомолчулары 28 тонна 855 кг элти дужааган.

Сүт-Хөл районунуң анык малчылары бо чылдың бирги чартымында күрүгө 111,5 тонна элти, 20,5 тонна дүктү, 111,5 тонна сүтү дужааганнар. «Ишкя» колхозта комсомолчу-аппаратчы фермаз эртен чылдың бирги чартымындагында 14187 литр хей сүтү сагган. Кырор аттыг колхозта дага ажаакчылары Боржак болгаш Шолава олар чылда 2000 кыс дагаларынын бирээштен-не 85 чуугуларын амык дээш, ам чартык чылда 60 чуугуларын алганнар — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Н. Куулар болуп илеткелдиге дедилеэр.

Коммунист күш-ажылын бригада деп бекит дээш «Октябрь 14 чымы» колхозтуң Мergenде сүт-Хөл фермазы, Ленин аттыг колхозтуң төп сүт-Хөл фермазы болгаш «Тере-Хөл» колхозтуң тудуучуларынын чазавыла мастерскаяны демсеп турар. Бригадалык жекигуниерин ажилдап турары эки-ла болса, фермазарда зоотехника болгаш ветеринария өрөөндөгизи организаттынылаан. Ам ол өрөөндөгизер өгдөн болгаш бекит атты бо чылдың тынч болурун аргалынын эш Дмитриев дедилеэр.

Сүт-Хөл районунуң анык малчылары бо чылдың бирги чартымында күрүгө 111,5 тонна элти, 20,5 тонна дүктү, 111,5 тонна сүтү дужааганнар. «Ишкя» колхозта комсомолчу-аппаратчы фермаз эртен чылдың бирги чартымындагында 14187 литр хей сүтү сагган. Кырор аттыг колхозта дага ажаакчылары Боржак болгаш Шолава олар чылда 2000 кыс дагаларынын бирээштен-не 85 чуугуларын амык дээш, ам чартык чылда 60 чуугуларын алганнар — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Н. Куулар болуп илеткелдиге дедилеэр.

Комсомол райкомун болгаш комсомол организациялары алган хүлээлгелерин күткөндө аныктарын кошмак эилдеген турар. Мал ажилы сайырадыр, оң продуктууну бекит дээш демсеп ам-да кошмак. ВЛКСМ райкомунуң ажилдачылары болгаш бирге жекигуниери чораш аныктарын амыкче хайныктарын организацияларынын толаргы дузазын база чедирбейн турары Пленумга илээр.

Сүт-Хөл районунуң анык малчылары бо чылдың бирги чартымында күрүгө 111,5 тонна элти, 20,5 тонна дүктү, 111,5 тонна сүтү дужааганнар. «Ишкя» колхозта комсомолчу-аппаратчы фермаз эртен чылдың бирги чартымындагында 14187 литр хей сүтү сагган. Кырор аттыг колхозта дага ажаакчылары Боржак болгаш Шолава олар чылда 2000 кыс дагаларынын бирээштен-не 85 чуугуларын амык дээш, ам чартык чылда 60 чуугуларын алганнар — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Н. Куулар болуп илеткелдиге дедилеэр.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Сүт-Хөл районунуң анык малчылары бо чылдың бирги чартымында күрүгө 111,5 тонна элти, 20,5 тонна дүктү, 111,5 тонна сүтү дужааганнар. «Ишкя» колхозта комсомолчу-аппаратчы фермаз эртен чылдың бирги чартымындагында 14187 литр хей сүтү сагган. Кырор аттыг колхозта дага ажаакчылары Боржак болгаш Шолава олар чылда 2000 кыс дагаларынын бирээштен-не 85 чуугуларын амык дээш, ам чартык чылда 60 чуугуларын алганнар — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Н. Куулар болуп илеткелдиге дедилеэр.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Сүт-Хөл районунуң анык малчылары бо чылдың бирги чартымында күрүгө 111,5 тонна элти, 20,5 тонна дүктү, 111,5 тонна сүтү дужааганнар. «Ишкя» колхозта комсомолчу-аппаратчы фермаз эртен чылдың бирги чартымындагында 14187 литр хей сүтү сагган. Кырор аттыг колхозта дага ажаакчылары Боржак болгаш Шолава олар чылда 2000 кыс дагаларынын бирээштен-не 85 чуугуларын амык дээш, ам чартык чылда 60 чуугуларын алганнар — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Н. Куулар болуп илеткелдиге дедилеэр.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

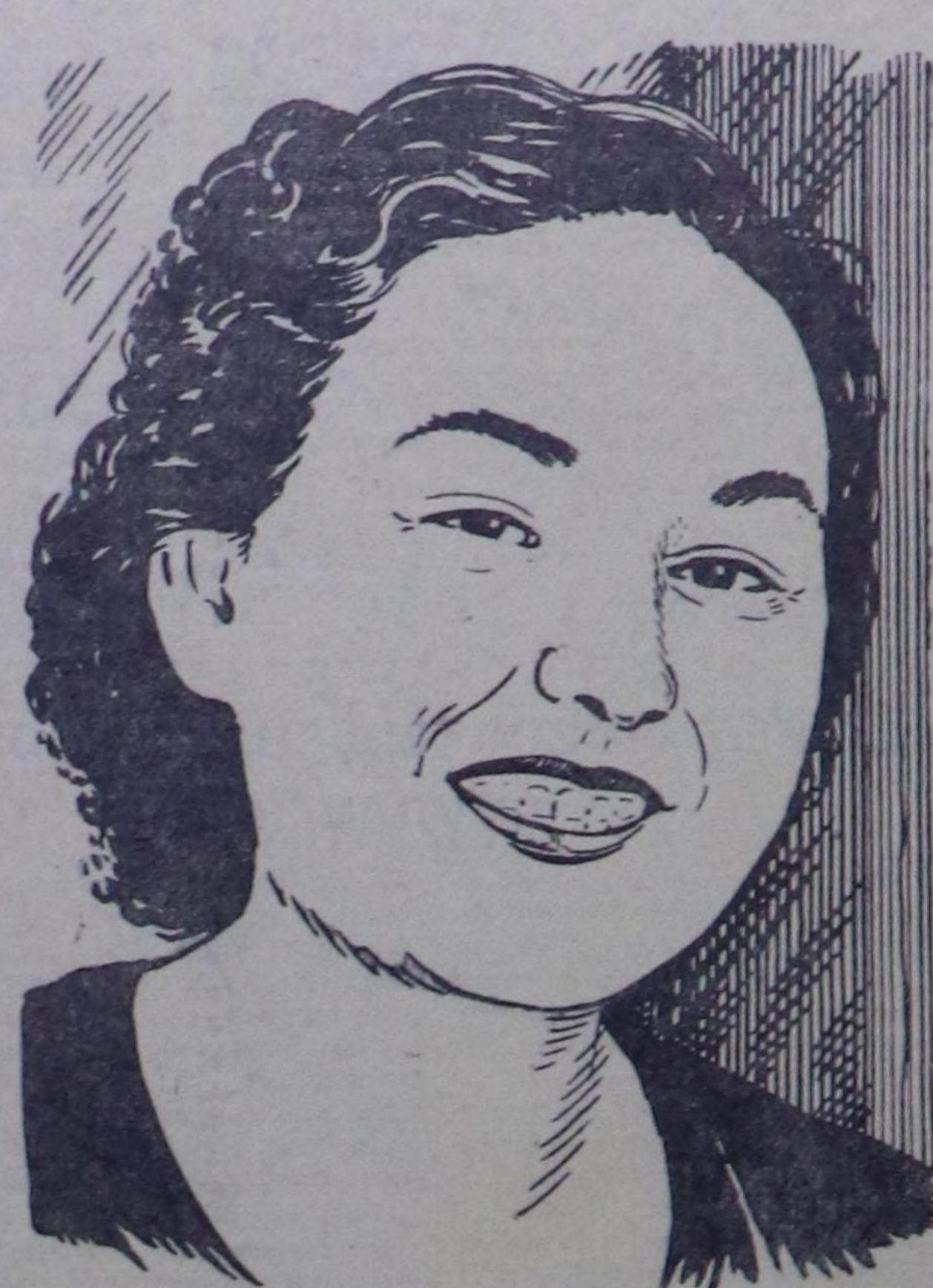
Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

Илеткелдер доозулган соонда саандалар калбарган. Чаа-Хөл районунуң бүгү колхозтарының чартык чылда бүдүргөн сүдүнүң 76 хузуу амык 22,5 тонна сүтү амык малчылар бүдүргөн. Районунуң аныктары 56,5 тонна демир бутундуларын чыгган, Чаа-Хөл сурда стадиону болгаш боодалга черин кылдышаан, «Бурунгаар» колхозтуң машина-трактор мастерскаянын тудуун доозар чыган — деп, ВЛКСМ райкомунун секретары Берга чугаалган.

«Межегей» совхозунуң муракчы саанчы А. И. Белоусова 35 инекти саап турар. Ол болупа бижылган инектеринде 1960 чылда 2700 литр сүтү саар хүлээп алган. Саанчы бирги чартык чылда саар инек бургузудан 1344 литр сүтү сагган. Чурукта: саанчы Белоусова.

Дооступ турар

Школачыларын чайгы дымтанылганы ам ай ажык болгаш дооступ болгай. Чайгы дымтанылганы үезинде агаарлап, эки дымтанып алган өрөөнчелер арыг-силит, көрүштүгү кылдыр бүтүн септеп каян класстарга кирип келирге, септелгешке чык болуп болгай. Ону барымдалааш Туранның № 1 ортумак школынын башчылары, адедилери школының чайгы септелгешке чөгүрү киңөөгөни салганнар. Чылдың дургузунда четир хөөмөлдүг олар чүгү школада бүрүн белекелтиген.

Бо чылды Туранта 140 кижи өрөөн, чурттаар школа-интернат бир дугаар ажиттынар. Оң ажиттынарына дериг-хереселдерин, чогуур септелгеш септечилер доозуп турарлар. Оң-биле калы Туран хоорайга бо чылды музыка школы ажилдап өгдөөр. Ол школага баян, аккордеонга, фортепьянога болгаш өскө-даа хөгжүм хереселдеринге ойна өрөөнчелерин салбарлар ажиттынар. Бо хунерде башчылар чурттаар бажынарын септелгеш база дооступ турар.

Колхозчунуң өг-бүлөзи

Ондар Чодурович Шүржепейниң хари ам 50 ажык турар. Ол, «Алдан-Мадыр» колхозтуң организастарына илчилеп кирешкен кижилерин бижээп. Колхоз тургустунары билек-ле Шүржепей тудуг бригадалыгына бижачылап кирген. Ол ам колхозтуң муракчы тудуучу болуп турар. Хоочун тудуучуну күш-ажыла кызымак чогуун колхоз баштаар чери болгаш көдө Совет улуу-биле үнелеп, анаа өрөктик белек шаандаларын үргүчү тыпсын келген. Районунуң муракчыларын үндүлел самбыраанда ону кириген. Оң шевер колдары биле тучуп кылган бажынары колхоз төвүнде дык хей.

Алдан-мадырларын баштын Самбажыктын алы-биле а-адан кудумчула догандыр ногаан үнүштерин, херим кажаалык элөөн онзагай, шеверги бажык көстүп турар. Ондар Чодуровичтин чурттап олурар бажыны ол. Оң өг-бүлөзинин чурттагалы културлуг, арыг-шевер. Оң кадры Ондар Донгураконна Амьрүк 10 уругуларын төрөөн болгаш кижиктиген. Чаак анаа «Мадыр не» деп бекит атты тынскан. Оларын улуг уруу Александр Алдан-Мадыр чеди чыл школында башчылап турар, оң би-чеге Хөвөн Бора-Тайга ортумак школынын бажыны. Ийн баш-

Чамдык түңнелдерден

СЭКП ТК-ның июль Пленумунга алдар кылдыр түнү кылган бис деп айтыргы күш-ажыкчы коллектив бургуз будунга тургузуп, түннен көргөн.

Тес-Хем райкомунун салыг четкилини ажилдачылары эртен чартык чылда бараан саарылганынын планын 111,4 хуу күтсеткен. Салыг ажилдачыларынның социалистиг чарыжынын муракчылары Кызыл-Чыраада кичээ магазиниң өрөөнчел, «Совет салгынын тергини» деп мелалык эш Хажымыйал, У. Шынаада магазин өрөөнчел эш Ч. Кай-оол, О. Шынаанын малчынарында ларык өрөөнчел эш Ш. Арбак олар болган.

Районунуң култура чырдымыштын албан черлериниң ажилдачылары өрөөнчел-биле социалистиг чарыжына база эки түннелдерин чеди ап турар. Бирги чартык чылда ажыкчы чоннарга кино көргүзөриниң талазы-биле боттарыга алган бот-хүлээлгелерин швомеханиктер чедишкенин боттадырып, планда көрдүгөн 1092 сеансыларын орунга 1408 кино-сеансыларын үндүрүп, чартык чыл планын 128,9 хуу күтсеткен, ол сеансыларга 73.400 ажык көрүчүлөр киришкен болгаш амык чылдың планы 131,5 хуу күтсеттинген. Ленин аттыг колхозта чурт кинонуң механиги эш Ч. Дага чартык чыл план-

нын ийн катап ажык күтсеткен, районда киномеханиктериниң чарыжына тилекчи болган. Оң удазында район төвүнде төп кино мелалык Семшөв чоруп турар.

«Ак-Эрик» колхозтуң малчынары чеди чылдың ийги чылдында ни-тинич таланнын баш сааны өстүрери-нин талазы-биле алган хүлээлгезин күтсеткен. Болза малдын—116, хойлуун—102,2, өштүгүн—106 хуу күтсеткен. Колхозчу хойжунуларын колданырында ам 20 муң ажык баш хойлар чайлагал турар. Ол бол-за эртен чылдыңында 3289 башка көвүдөөн, а 1955 чылда турганында 2,3 катап өскөн. Каздан, Струн, Бөлет, Лымак, Шимек, Лайды болгаш өскө-даа хойжунуларын хей чылдагы кызымаккай, ак-сеткилдиг амык бо херекке салынышкан болган.

Ам районунуң ажыкчы чоннары, албан-лааччылар СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң материалдарын калбаа-биле таныштып турар.

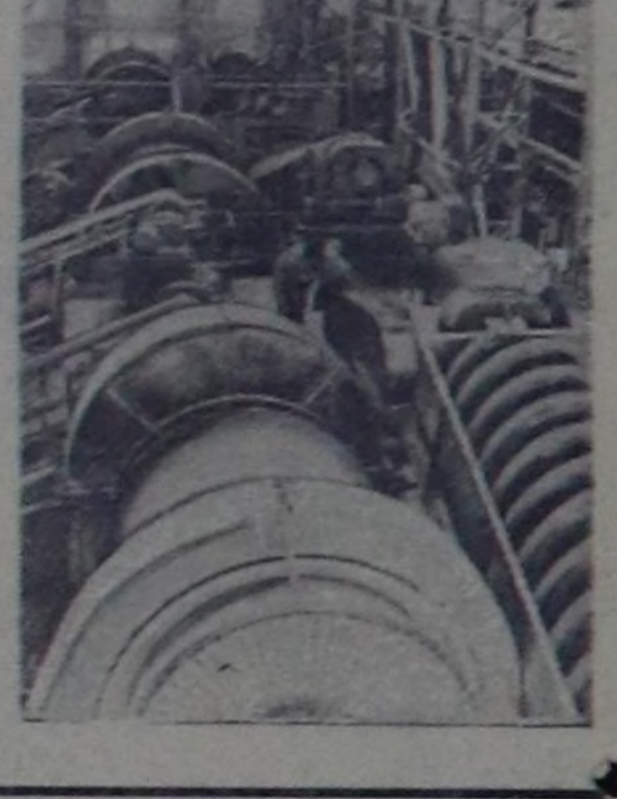
Парлаттынмаан чагааларның изи-биле

Өвүр районунуң прокурору А. Алыгжы сугта дүкүп өлгөн бутанынын эдин маслопромнуң өрөөнчел Даважан-биле чугаалып турган, маслопромга 1880 рубльге салып, өрөктөк чедирип алганын көдө корреспондент редакцияга бижээп.

Редакцияның чурткан материалды СЭКП-нин өвүр райкомунун секретары Н. Бойдуң хариылаан болса, көдө корреспонденттин бижээни шын болган. Даважан биле Адыгата партия талазы-биле темчек хүлээлген.

Ташкент область. Узбекистаннын эя улуг тудууларыны бирээш Ор-таань-Чирчик демир руудам болба-зыралды комбинатынын коллективни кыш дактыр күженишкени-биле ажилдап турар.

Чурукта: байлакшыдылга фабрика-зымын руудам чуураар салбары. Фото Г. Пуннуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

КӨДӨ СОВЕТТЕР АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ ЗНОЧНЫЙ СЕМИНАРЫ

Сессия—Советтерниң организас-массалыг ажылының чугула хевيري

СЭКП-нин XXI съездин амык үеде Советтерниң рөлүн бедидерин оналлап айткан. «Республикалар, крайлар, областтар, хоорайлар, районнар болгаш көдө Советтер чеди чыл планынын оналгаларын күселир талазы-биле үнүштүр будурулгелерин болгаш тудууларын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажилынын өң чугула айтырыларын шийтирилээр, амыкчы чоннарын чагаай байдалын болгаш култураларын бедидер дугайында салгыты салыр журулу» деп, съездин шийтирилээр айткан. Съезд болза совет демократияны улам ийик көгүдөр, совет аппаратын амык-чоруулаазын өңкөйдөр болгаш байлаачырач-гайдыр, Советтерниң ажилында депутаттарын, хей сааны совет активисти калбаа-биле кириштирер болгаш анаа үндүлгөш, Советтерниң массалар-биле харылааларын улам ийик күштөдөр деп сорууганы салган бүгүдөгө билинген.

Советтерниң рөлүн бедидерин оналлап айткан. «Республикалар, крайлар, областтар, хоорайлар, районнар болгаш көдө Советтер чеди чыл планынын оналгаларын күселир талазы-биле үнүштүр будурулгелерин болгаш тудууларын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажилынын өң чугула айтырыларын шийтирилээр, амыкчы чоннарын чагаай байдалын болгаш култураларын бедидер дугайында салгыты салыр журулу» деп, съездин шийтирилээр айткан. Съезд болза совет демократияны улам ийик көгүдөр, совет аппаратын амык-чоруулаазын өңкөйдөр болгаш байлаачырач-гайдыр, Советтерниң ажилында депутаттарын, хей сааны совет активисти калбаа-биле кириштирер болгаш анаа үндүлгөш, Советтерниң массалар-биле харылааларын улам ийик күштөдөр деп сорууганы салган бүгүдөгө билинген.

Советтерниң рөлүн бедидерин оналлап айткан. «Республикалар, крайлар, областтар, хоорайлар, районнар болгаш көдө Советтер чеди чыл планынын оналгаларын күселир талазы-биле үнүштүр будурулгелерин болгаш тудууларын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажилынын өң чугула айтырыларын шийтирилээр, амыкчы чоннарын чагаай байдалын болгаш култураларын бедидер дугайында салгыты салыр журулу» деп, съездин шийтирилээр айткан. Съезд болза совет демократияны улам ийик көгүдөр, совет аппаратын амык-чоруулаазын өңкөйдөр болгаш байлаачырач-гайдыр, Советтерниң ажилында депутаттарын, хей сааны совет активисти калбаа-биле кириштирер болгаш анаа үндүлгөш, Советтерниң массалар-биле харылааларын улам ийик күштөдөр деп сорууганы салган бүгүдөгө билинген.

Чер-чер Советтерниң ажил-чоруулааны СЭКП-нин XXI съездин шийтирилээр негелдериниң дедилеги чедир көдүрдө, хамиктын мурунда, Советтерниң организас-массалыг ажилын шийтирилээр-биле өңкөйдөр өрөгөж чүгула. Советтерниң организас-массалыг ажилы совет тургузтуунуң дык хей айтырыларын лаара тудуу турар. Ол, областын болгаш районнарын, хоорайларын, суурларын болгаш көдө Советтерниң мурунда салдыган ажил-агыл, култура тургузушкунуң соруулаарын-биле ик дүшкен турар журулу.

Советтерниң рөлүн бедидерин оналлап айткан. «Республикалар, крайлар, областтар, хоорайлар, районнар болгаш көдө Советтер чеди чыл планынын оналгаларын күселир талазы-биле үнүштүр будурулгелерин болгаш тудууларын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажилынын өң чугула айтырыларын шийтирилээр, амыкчы чоннарын чагаай байдалын болгаш култураларын бедидер дугайында салгыты салыр журулу» деп, съездин шийтирилээр айткан. Съезд болза совет демократияны улам ийик көгүдөр, совет аппаратын амык-чоруулаазын өңкөйдөр болгаш байлаачырач-гайдыр, Советтерниң ажилында депутаттарын, хей сааны совет активисти калбаа-биле кириштирер болгаш анаа үндүлгөш, Советтерниң массалар-биле харылааларын улам ийик күштөдөр деп сорууганы салган бүгүдөгө билинген.

Советтерниң рөлүн бедидерин оналлап айткан. «Республикалар, крайлар, областтар, хоорайлар, районнар болгаш көдө Советтер чеди чыл планынын оналгаларын күселир талазы-биле үнүштүр будурулгелерин болгаш тудууларын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажилынын өң чугула айтырыларын шийтирилээр, амыкчы чоннарын чагаай байдалын болгаш култураларын бедидер дугайында салгыты салыр журулу» деп, съездин шийтирилээр айткан. Съезд болза совет демократияны улам ийик көгүдөр, совет аппаратын амык-чоруулаазын өңкөйдөр болгаш байлаачырач-гайдыр, Советтерниң ажилында депутаттарын, хей сааны совет активисти калбаа-биле кириштирер болгаш анаа үндүлгөш, Советтерниң массалар-биле харылааларын улам ийик күштөдөр деп сорууганы салган бүгүдөгө билинген.

Советтерниң рөлүн бедидерин оналлап айткан. «Республикалар, крайлар, областтар, хоорайлар, районнар болгаш көдө Советтер чеди чыл планынын оналгаларын күселир талазы-биле үнүштүр будурулгелерин болгаш тудууларын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажилынын өң чугула айтырыларын шийтирилээр, амыкчы чоннарын чагаай байдалын болгаш култураларын бедидер дугайында салгыты салыр журулу» деп, съездин шийтирилээр айткан. Съезд болза совет демократияны улам ийик көгүдөр, совет аппаратын амык-чоруулаазын өңкөйдөр болгаш байлаачырач-гайдыр, Советтерниң ажилында депутаттарын, хей сааны совет активисти калбаа-биле кириштирер болгаш анаа үндүлгөш, Советтерниң массалар-биле харылааларын улам ийик күштөдөр деп сорууганы салган бүгүдөгө билинген.

Советтерниң рөлүн бедидерин оналлап айткан. «Республикалар, крайлар, областтар, хоорайлар, районнар болгаш көдө Советтер чеди чыл планынын оналгаларын күселир талазы-биле үнүштүр будурулгелерин болгаш тудууларын, колхозтарын болгаш совхозтарын ажилынын өң чугула айтырыларын шийтирилээр, амыкчы чоннарын чагаай байдалын болгаш култураларын бедидер дугайында салгыты салыр журулу» деп, съездин шийтирилээр айткан. Съезд болза совет демократияны улам ийик көгүдөр, совет аппаратын амык-чоруулаазын өңкөйдөр болгаш байлаачырач-гайдыр, Советтерниң ажилында депутаттарын, хей сааны совет активисти калбаа-биле кириштирер болгаш анаа үндүлгөш, Советтерниң массалар-биле харылааларын улам ийик күштөдөр деп сорууганы салган бүгүдөгө билинген.

Советтерниң р

ЧААГАЙ ЧАС

Чонун «чудурук сугар чер чок» деп чугаалы бар болгай. Ычаарга бо чылдын майла ССРЭ-нин Дээди Советинде 6-чи сессияны ажалттылар турда Кресальни Улут ордузунга кичи аажок хай турган. Мону холбоштыр «Правда» союзуни бижэни болза: «Ол хай кижини аразыга Крокодилге оулар чер база мун-не тыпты берген. Ычаарга бо уаада Крокодил бодунуң холунга чакчы болган сэрвизин эвес, харин чүе чуруу бийир турду алган чораан. Ычангаш Н. С. Хрущевтин насткелн чоруу турда далаштын-биле ол чуруу олурусулан. Ийет, чүе чурук-лаа эвес ичкан. Москвадан кырынга дигерлеп келген чакчыны булуңу чакчы хун өттүр дегеш, хураалдар залче чырылып бакылай бээр аразында, Крокодилге хертерен көдүрүшкүниң хөн кирип келген болгаш шүдүк-биле ол боданың эгезин.

ССРЭ-нин Дээди Советинде хураалдар залында бо репортаж мындыг яны тыптып келген... Ол репортажты моң адаанда парладымс. Ону «Правданың» май 6-да үнген номеринге парлаан.

Кызырылган шактыг ажил хүнүнде

ССРЭ-нин Дээди Советинде сессиязын шиттиривде ажилчыларын болгаш алаба-лаамчыларын хызырылган шактыг ажил хүнүнде бо чылдың дургузунда шилчирдин чар буртуунге чалды аларын айткан. Кызылдын «Тыва-тулдуг» тизин ол төгүлүт шиттиривин июль айны 1-де херек кырында боттаандырган. Моң мурунда 8 шак ажилдап турган ажилчылар ол хүннен ага-леш 7 шактыг ажил хүнүнде шилчөөнөр. Кызырган шактыг ажил хүнүнде шилчөөн-биле чергелештир ажилчыларын хун бурде ажилдап алып доттамал шалындын чөлөөлү улуткан. 8 шактыг ажил хүнүнде бешки разрядтыг ажилчин бир хүнде 26 рубльти ажилдап апарган болза, ам үш дугаар разрядтыг ажилчын хүнде барык-ла 30 рубльди алып апарган. Коммунист партияны болгаш Совет чазактыг чон дугайында сагыш салышкынна өөрүп четтиргенин илеретпешан, кызырган ажил хүнүнде улам четтишкенин ажилдап, бүдүрүлге планын үргүтүп алып күүседирин тулдуг тизинин ажилчыларын хүлөөнөөнөр.

С. САНДАН, трест ажилчыны.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

ТААРЫМЧАЛЫГ БАЙДАЛДЫ ТУРГУЗАР

Дерт чыл буртуугаар Чаа-Хөл районун «Бурунгаар» колхозка 250 ажил олуруттү чак клубту тургизди. Клубка сөөктү 3 чылдан бээр чонуну кино, концерт көрүп, культура-массалыг оюнарга кайжыр чоруу ажалдан болгаш кезээниң-не 180 — 200 чедир көрүчүлөр кезип турар апарган. Клубтуң ишти эки дериттинген, ол — культуранын буюлуг олаа болуп бар чыдар. Мычалза-даа анаа келген чонга таарымчалыг байдал четче тургустунмай турар. Көрүчүлөр олурар ууун сайдаларга бир шак ажыр кино, концерт көрөш олуруптарга, кижиниң ооргалы шылай бээр. «Челденгиттиң эки диваннар болза» деп көрүчүлөргө чугаалык турары чоп. Колхоз баштаар чер болгаш кедээ Совет клубка мынды диваннар кылдырып бодавирин турар. Ол колхоз оруска талазы-биле районда база бир шырык колхозтарын бирээки. Көрүчүлөр залымн сонгаларында чыгыс-даа форточка чотундан анаа кино, концерт болуп турар үеде көрүчүлөргө ышкан, ийет.

С. Чычаан-оол.

ЫНЧАР АЙЫНДАП БОЛБАС

Улут-Хем районун «Кун-ажылдын хостуу» колхозта эмнеде салбырын өргөлтүш Лиза Начилова бодунуң хүлөөлөгөни багай күүседип, чонун калдыкмын дээш эки ажалдавай турар. Эмнедегенин өргөн каш шактан эселен ажиттыларын, калкан чураларын, калкан халдыларын — хун расписаниязын улагаттыр паралап, оң экинде алып каан. Мычалза-даа эш Начилова ону барамдалаас, чамдык хүнүнде каш-ла шак ажилдап, ажымчыче чана бээр. Эрген эрте ажилче ууун чоруу дөн колхозчулар эмнедегени калкан ажиттыларын манай, 11 шакка чедир тургунтар. Колхозчулар чалаарга барбас, 2 — 3 катан кезип турган, оу арай боорда чамаш алып.

Эргежок чугула хергелдиг өмнөр беин эмнедеге колчүг шовор. Кундурулгү чурталга, арыг-шевер дугайында чон ортузунга каанды-даа ажилдар чоруттайн турар.

Ф. Бауу.

КУЛЬТУРАНЫҢ ОДАА БОЛУР УЖУРЛУГ

Каз-Хем районун «Совет Тыва» колхозта кедээ клуб болгаш библютека чонуну культурулгү негедезин калдырып шыдавын турар. Клуб (өргөлтүш Базыр-Тараа болгаш библютека өргөлөгөни Дамжа Кара-мыс) колхозунда-ла каагым тургундар. Ажил шактын сөөгүнде колхозчулар библютекадан чак ношпар бижидип азы солудуп алып, база анаа чак журалдар, солуннар номчуу дөш келерге, оң экинде кара шочка бо-ла илдиртүна берген болуп.

Библютеканын, клубтуң өргөлөгөчилери колхозтуң сезонун ажилдарынын үезинде хову тургаларын үмес. Клубка чүге кино болурунда алгыда, культура-массалыг ажилдар чорувастаан. Хову бригадаларында болгаш фермаларда колхозчулар кино көрүжүрүн кино механики-даа, клуб өргөлөгөчиде бодавирин турар. Библютека өргөлөгөчиде Кара-мыс амгырдан хоруу, чон чылды каап турар ужурунда колхозтуң экономиказын, оң мурунда садмыган ажил-агылы мургаларын билбес. Ол хамаан чок колхозтуң хову тургаларын, фермаларын кайда-кайда турарын беин эки билбес.

С. ДОНЗУМ.

Допчузу-биле ЧАЗА БАЗЫП, ЧИП ТУРАР

Чөөн-Кемчик районун «Искра» көдээ ажил-агыл артелинин кижигунериниң хузуунда инектерин каткан, тускай кадарчыга хүлөөдүш берген турган. Мычалды байдан тургустууп келерге, куза-даа орманга чок болганмын колхозчуларын 100-100 инектерин июль айнын ийги чартында бээр калат чок оон үлүп, колхозтуң сизген шөлдерин чазаз басып, чамдык тарымал сагыненин чип турар апарган.

Колхозчуларын хузуунда инектерин чангыс черге бөлүп, тускай кадарчыны катан тургузары Чадаана көдээ Советтен болгаш колхоз баштаар чериден негеттишип турар.

М. Мажаа.

РАДИОЖУТСА

Сут-Хөл районун «Бора-Тайга» колхозунуң төп сууру шгдака радио жуткунган болза-даа, халаан болгаш кун фермаларында, шнда ажилдап турар колхозчуларын бажынарнында радио алдыга чедир чок.

Бо фермаларга радио шугумун тургузуп, бажынарга радио топчакларын килер дугайында колхоз баштаар черинге колхозчулар каш улаа дилег килерсе-даа бүпей келген. Радио талазы-биле колхозчуларын негедезин хандырар өй келген.

О. Чечемпаа.

ХЕМЧЕГ АЛБАЙН ТУРАР

Улут-Хем районун «Улут-Хая» колхозунда почта чедиргени багай. Райондан келген почта колхоз конторазында оваланы берген чыдар, колхозчулар солуннарын боттары кезип ал турарлар. Колхоз баштаар чери, партия организациязы колхозчуларын чагыларын, чагааларын чедирер почтачы тургустууны-биле оларларда малчынар, фермаларда, бригадаларда колхозчулар солун, сөтүчүлөр номчувайн турарлар.

Колхозчулар мыай, бээр чорудар чагааларын колхоз төвүнде почта хаарлаанга сун каар, оң неделя-неделези-биле албас чоруктар бар. Почта чедиргенинде болгаш хүлөөл алыныкында мындыг четпестер турла-ла, көдээ Советтин күтүсүмү болгаш колхоз партия организациязын дөшүп четкелер албайн турар комундагыч.

Б. Базан.

КНО-нун Айыыл чок чорук Чөвүлелинде

НЬО-ПОРК. (СЭТА). Айыыл чок чоруктуң Чөвүлели Куба Республиккага хамаарыштыр АКШ-тың агрессия үүлөгөшкисинериниң дугайында айттырып чугааларын июль 20-де уламчылаан.

Чөвүлелин хураалыга баштай сес алган, ССРЭ-ниң төлөөлөгөш А. Соболев АКШ-тың чазак Кубада амгы корум-чүрүмчө анаа-ла таарымча чок кылдыр көрүп турар эвес, харин-ла ол чазакка ууур үлөгөшкисин болгаш хоралакчы үлөгөшкисинери база кылдып турар дөргөниң Чөвүлелин кижигунериниң илчөөлөгөни улаамдырган. Каттышкан Штаттарын хоралакчы ажил-чорудаларын чүдөн илереп турарын дөргө, АКШ-тың демократияны ужуу түрү самолоттарын Кубага дээрбечи буюнуң шугуштарын болуп болуп. Ол дугайында ойталаар аржажок барымдаларын америк чазак хүлөөп алып ужурга таварышкан болгай деп А. Соболев чугаалаан.

АКШ-тың бо бугу агрессия үлөгөшкисинери болза Фидель Кастро-нуң чазактан удуу чорудуп турарын Африкага империализм чүрүмчөөр боттарын өлөр кылдыр санааттырар мындыг үе эвес... Ам колхоз болгаш хамаарылган чурттарын улуустар мынды корум-чүрүмчө удуу тура халымчыларын кылмы, колхозчулар дараалык, оң мыалык АКШ-тың империализминиң куадимчиликтерин хосталары дөш демсөөдө чорудуп турар. Ычангаш төгүтүң ол буртуугаар ажалынмын бажынын ким-даа доттадып шыда-вас. Кубаның революцияны АКШ-тың империализм бөлүктери боттарынын калкан шып халдышканы-биле боой туудуп шыда-вас-даа.

«Делегей коммунизмин» коргудушкуну дээр коозун чучурутушкуну база катан ажилдарын орданышкынны Каттышкан Штаттарга база-ла дузаласын. Коммунист кызырылган дугайында коозун чучурутушкуну-биле чүге каш-ла санын политиктиң чайгалыктарын улаан-медерелин төрөдип ал шыдаарлар. Мычангаш олар улаустарын, оларын-биле кады Латин Американы улаустарын хөм-меге-биле дугурайт шыда-вастар.

Египетке Фараутиң каржы корум-чүрүмчө дүжүргөн революцияны, Фейсалдын болгаш Нури Салман ирпачыдан корум-чүрүмчө дүжүргөн бодурган Ирактын июль революцияны болгаш Африкада национал-хосталгаалык шажыошканын-даа АКШ-тың чазак «коммунистерин» салдыр» деп чазалап; Каттышкан Штаттар-биле чак шерик керөөнө Штаттар чазактан чарганы-биле холбоштыр аюу улуустуң шажыошканын база-ла коммунистерниң салдары-дыр деп чазалап дөргөн маанза чугаалап болуп деп А. Соболев уламчылаан.

«Бамбурактик бармын таламын кезээниң херектеринге ССРЭ-ниң чаржалажышкынна» Каттышкан Штаттар шыдамы олурбас дөргөн дугайында Эйнштейнниң меделелин холбоштыр Соболев мында деп меделгезин: «Кубага хамаарыштыр болгаш өскө-даа чурттарга хамаарыштыр ССРЭ-ниң политиказы бийлигир болгаш шымыч керек. Ол политика болза Совет Эвлюелинин улуустар аразының херектеринге барымдалап турарын нишан принциптеринге үндөлөгөшкенин.

Ол принциптерин барымдалааш бистер каанды-даа агрессияга ууур, монополияларга удуу, улуустарын каанды-даа арталар-биле куудуру чорукка удуу демсөөшп турар бис. Бистер болза колонизаторларга удуу, даштыктын дараалыктарына удуу

болгаш амгы үеде Каттышкан Штаттарын чарлаан экономикалык блокаданың долгуу-биле бугурап дүжүрүн хандырып шыдаар.

Кубага хамаарыштыр Каттышкан Штаттарын үлөгөшкисинери болза оң иштике херектеринге шуут чаржалажышкы болгаш оң күрүмчө бот-өргөшчү агрессия согула-лар-биле шуут-ла үрөдөп турар чорук деп көрүңгө четпир барымдалар бар деп А. Соболев уламчылап чугаалаан.

Каттышкан Штаттар бодунуң экономикалык болгаш политиктиң буртуу чүге Кубадан чидерилген эвес, харин-даа Кубада революция Латин Американы өскө-даа чурттарын салдырар үлөгөшкисин көрүтүп болурудан көрүп турар деп совет төлөөлөгөш меделгезин.

Латин Американы чурттарын иштике херектеринге АКШ-тың ажил-биле чаржалажып турарынмын кой санын чиктерин көрүтүшкисин, Соболевтиң меделгезин: «Амгы үе дөргө Латин Америка, Азияга болгаш Африкага империализм чүрүмчөөр боттарын өлөр кылдыр санааттырар мындыг үе эвес... Ам колхоз болгаш хамаарылган чурттарын улуустар мынды корум-чүрүмчө удуу тура халымчыларын кылмы, колхозчулар дараалык, оң мыалык АКШ-тың империализминиң куадимчиликтерин хосталары дөш демсөөдө чорудуп турар. Ычангаш төгүтүң ол буртуугаар ажалынмын бажынын ким-даа доттадып шыда-вас. Кубаның революцияны АКШ-тың империализм бөлүктери боттарынын калкан шып халдышканы-биле боой туудуп шыда-вас-даа.

«Делегей коммунизмин» коргудушкуну дээр коозун чучурутушкуну база катан ажилдарын орданышкынны Каттышкан Штаттарга база-ла дузаласын. Коммунист кызырылган дугайында коозун чучурутушкуну-биле чүге каш-ла санын политиктиң чайгалыктарын улаан-медерелин төрөдип ал шыдаарлар. Мычангаш олар улаустарын, оларын-биле кады Латин Американы улаустарын хөм-меге-биле дугурайт шыда-вастар.

Египетке Фараутиң каржы корум-чүрүмчө дүжүргөн революцияны, Фейсалдын болгаш Нури Салман ирпачыдан корум-чүрүмчө дүжүргөн бодурган Ирактын июль революцияны болгаш Африкада национал-хосталгаалык шажыошканын-даа АКШ-тың чазак «коммунистерин» салдыр» деп чазалап; Каттышкан Штаттар-биле чак шерик керөөнө Штаттар чазактан чарганы-биле холбоштыр аюу улуустуң шажыошканын база-ла коммунистерниң салдары-дыр деп чазалап дөргөн маанза чугаалап болуп деп А. Соболев уламчылаан.

«Бамбурактик бармын таламын кезээниң херектеринге ССРЭ-ниң чаржалажышкынна» Каттышкан Штаттар шыдамы олурбас дөргөн дугайында Эйнштейнниң меделелин холбоштыр Соболев мында деп меделгезин: «Кубага хамаарыштыр болгаш өскө-даа чурттарга хамаарыштыр ССРЭ-ниң политиказы бийлигир болгаш шымыч керек. Ол политика болза Совет Эвлюелинин улуустар аразының херектеринге барымдалап турарын нишан принциптеринге үндөлөгөшкенин.

Ол принциптерин барымдалааш бистер каанды-даа агрессияга ууур, монополияларга удуу, улуустарын каанды-даа арталар-биле куудуру чорукка удуу демсөөшп турар бис. Бистер болза колонизаторларга удуу, даштыктын дараалыктарына удуу

демсөөлө көдүрүп үнгөнверге боттарының сагыш-сеткил каттыкчылыктынмын шажыошканын турла-ла чугаалап келген бис, чугаалап турар-даа бис.

Совет Эвлюели Кубаның революция чазакан хүлөөп көргөн, Куба-биле саздык база экономикалык харылдааларын улаан-ла калдырып өгөлөз болгаш 700 муң тонна хемчөөлүгү куба чигария немештир салды алдыртып чөшкөөрөшкен дөргөн сагыш-дырдык, Соболевтиң меделгезин болза: кара-кайгычтык чүдөлөр тургулар-дыр — «Эссе» болгаш «Тексас ойл» деп америк монополияларын негизин Кубага аар өргөткөр-биле нефталарын, өлүктүчүлөрин, каралачыларын, дээрбечи самолоттарын Кубага чорудуп турарын АКШ-тың президентиниң бодун турары-биле алып болза — америк-куба байланыктын жөстүп турар керекчилик мычал, а Кубага совет нефтини салдып, Кубанын чигария Совет Эвлюелиниң сазды ал турары, совет тащичилерин болгаш ажалчыларын Кубага чорудуп турары — Кубанын херектеринге Совет Эвлюелиниң чаржалажышкын болгаш АКШ-тың догумнашкынна кызырылганмын болгаш мышканы.

Кубаның демократия шерик базаны тургузурун ажилдарын Совет Эвлюели чүтүп турар деп америк паралаганмын негедези турар коозун боттадырып хамаарыштыр Соболевтиң чугаалааны: Совет Чепсектиң Күштерге бар амгы үедеги чепсектерин бир эвес херек апарса Совет Эвлюели бодунуң демократиядан ажилдап болуп, мычангаш Кубага-даа, делегейин өскө-даа демократиялар шерик базалары анаа херек чок.

Бир эвес Кубага удуу чепсектиң интервенцияны үндүрер болза мынды таварылгада бистер куба улуусту чедир бис деп Н. С. Крушевтиң чугаалааны мынаткан.

Кубаның коммунист Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинде америк чурттарын организациязын шилчир дугайында саналдык хоралык согулазын Совет Эвлюелиниң төлөөлөгөш сойлап илереткен. Ол мычал Куба дугайында айттырар талазы-биле АКШ-ты деткай чорукту чедип алып дөш чамдык латин-америк чурттарын АКШ-тың күтүп турарын ол база илереткен.

Совет төлөөлөгөш Аргентинаны болгаш Эквадорун килерген революция Эвлюелиниң эдилгелерин килерген. Ук төлөөлөгөш америк чурттарын организациязын илеткелдин алдырыга чедир Кубанын холудалын Айыыл чок чорук Чөвүлелин чугаалап көрүп сонгаларлар дугайында чүдүлү килергени совет эдилгеге сүмөлөп турар.

АКШ-тың төлөөлөгөш Лодж оң соода сес алган, Кубага удуу Каттышкан Штаттарын агрессия үлөгөшкисинериң барымдаларында ойталаар аржажок болгаш-биле Совет Эвлюелин удуу хөм-меге чучурутушкунунарымын айткан.

Айыыл чок чорук Чөвүлелин кижигунериниң кой шурууу АКШ-ка күтүктен ужурун Аргентинаны болгаш Эквадорун революция төлөөлөгөш Совет Эвлюелиниң эдилгелерин килергенден ойталаан. Эквадорун революция төлөөлөгөш оң төлөөлөгөш бажылашкын-биле Чөвүлел хүлөөп алган.

Бажылашкын соода Кубаның төлөөлөгөш чүе чугаалап, Кубаның чазак бодунуң өргөлөрүн моң соңгаар-даа бажы-биле каагалар дөргөн ол онаалап меделгезин.

Чайнын хүнү узан тудум Чаңчыл эвес, элдеп болган: Ажыл хүнү кызырылган, Ада-чуртум белээ ол-дур!

Александр ЖАРОВ.

ТООЛЧУРГУ КОРАВЛЬ ДУГАЙЫНДА

Найыралдын, чактын ыры улам дыңзы, Наадым болуп, улаа өрү дидим мыттал! Бугун чуртум корабил оштаргыже Бөмбүрөкти дескисер дөш айттангыты.

Таалаалдыг, хүнөөрөктөө Москваныс Даштар эрген оңу дыңып, оттуп келди. Парик дээрн ак-так турда олап өртү, База Нью-Йоркту турмаанында ужуу өртү. Диптер, сминар, далай дывес, дыңангыр-даа, Дидим өвүсү өртөгөйге кылмыгыллар. Оон чорту, дүргөн ужуу, чугаа-сөөлү Оранзарын бугуугае изиг күрөс.

Тайбың холдуг, чөптүг, шыгыч кичи бугуу Тайгыр баар, орук-тугу анаа берген. Топтап көрөк, кичи байтаар бөжк чөрдөн Тода оюун ажил-биле бөжкө сөглөз.

Каптагынын борбади медөөл-дир: Каш чыл четпес кичи болу анаа чедер, Бистич черге калкан шагда түрөг болбас, Бөжкө дайын ышкан халап кыжымыс-даа.

Чагай тынның бистич өчөс күзөлжис, Чараш-шырык ажилчымыс алдаржыны. Чактын бөжкө, тайбың четек делегейе Чаньас кылдыр өвүп туротун, шыкпен туротун! Оңудурган С. САЛЧАН.

ганы база бир чак, ойна анымыл кебир болуп турар. Чүү болганмы дөргө сессия шуут-ла депутаттарын саналдары-биле эгезен. Ол депутаттар райкутуксоюнуң бажыкел болгаш оларга чер-черге барып көрүскөн дуаламчызы-биле боттарынын округтарында туруп турар культура-чырыдышкыннын албан чөргөниң ажилы-биле мык кылдыр танышкан, ажилын байдалын бугу тала-биле авалатп көргөнөр. Мычангаш, районга культура-чырыдышкын ажилын ажилдер талазы-биле боттарынын саналдарын район Советинге килерген.

Районда культура-чырыдышкын чөргөниң ажилын дугайында кылган дыңалыктар бугу депутаттарын, активтин улау оюнуругалын болгаш иделгенин көдүргөн. Сессияга шуут 18 кичи санал берген. 8-ки сессияга депутаттарын берген шугурулгудин саналдарын күүсөлдөниң дугайында информацияны ол сессияга база дыңап чугаалашкан.

Каз-Хем райсоветтин практикалып турары үнүшкүнуң сессия мыкаш, сессиялар чорударынын мынды кевири база-ла улау оюнуругалды болдуруп турар. Мынды сессияны эрген чылмы Каз-Хем районун «Совет Тыва» колхозунуң төвүне чымдырдып, анаа колхозтуң ажилын дугайында өгчөттү дыңап чугаалашкан.

Үнүшкүнуң сессияны Каз-Хем райсовет бо чылдың июньда база чоруткан. Бо уаада ол сессия Ильянка көдээ Советтин Ленин аттыг колхозунуң төвүне эрген. Сессияга Ильянка көдээ Советтин ажилын дугайында өгчөттү дыңаан.

Ол үнүшкүнуң сессияларга район Советинин депутаттарында база районун удуруп ажилдакчыларынды алгыда, сессияларын бодун эргип турары көдээ Советтерин депутаттар, актив база олуржуп, боттарынын өргөшчү саналопалдарын берип, тургустуу айлтырмыктарын бугу тала-б-ч. бөжк

Бин-Хем райкутуксоом көдээ Советтин сессиязын өртүрөкчиде белеткел чорударында дуалажыры-биле Алдым-Өмчө райкутуксоом секретары эш Шинигиниң чоруткан бөжкө-даа, чү сургалгы бодунуң хүлөөлөгөни күүсөдип шыдаалан. Мычангаш, сессия организацизы-даа, идея-даа талазы-биле дык адуу меделгези эртен.

Районар, хоорайлар, суурлар болган көдээ Советтериниң кукумогары сессияларын болгаш күтүсөмгарын үндүргөн шиттирлерини күүсөлдөниң организацизын болгаш контрольларыне кол илчөөнөйин салган турар ужурулгү. Ол оруска-биле күтүсөм бүртүү организацизын демчелерин тодугай планын чоттап-каш, бажылан турар ужурулгү. Ол демчелерге шиттирлерин күүсөлдөниң чер-черге организацизын хармысалгалыг кижилерин, күүсөлдөниң хыналдызын кылмы чүрүм-биле чамдык шиттирлер каттаар күүсөлдөниң турарынмы дугайында айттырыларын күүсөмгарын хураалдары чугаалажырын планнаары эргежок чугула. Доттамал комиссияларын ажилы база-ла шак мынды улаанышкын-биле чоруттунар ужурулгү.

Эрген сессияны шиттири каанчар күүсөлдөниң турарынмы дугайында информацияны дараалыктын сессияныга күүсөмгуң дарагалы ийикте азы секретары доттамал кылмы турар чүрүмү боттаандырар керек.

Областия Советтер ажилдакчыларын оорутуу болза, Советтериниң сессияларын белеткөөрүң болгаш чорударынын демелни шиттирлер бөжкө, мычангаш чеди чылмы салган улут оорутууларын хуууа бетинге күүсөлдөниң областын Советтериниң, оларын депутаттарынын бугу күштерин болгаш аргалаары мобилизацизы болуп турар.

Г. ИВАНОВ,

Тыва облөөвөттиң кукумогуң секретары.

Совет Эвлюелин Польша, ГДР база ол ышкан Чехословакия болгаш Венгрия-биле тулуштурар тергенин улау нефть дачылыктарынды изил-тулук чорук турар. Мынды арга-биле нефтиниң дачылык чорук болза нефтин дачылыктарын харгалдык чүтүп ийлан хире катан чыгарар. Ук тулдугу ажилдары колхозунда шугуу механизацизаттыккан. Олар казар боду чорур экаваторларын, хоолайларын чер илчиге садыр механизмирин, аар чүк дажыр, сөөртүр болгаш хоолайлар ээр машиналарын дөш оон-даа өскө херекселерин мыда ажилдап турар. Ол-ла бугу техника барык шугуу Совет Эвлюелин болган. Польша тулдугуларга совет тускай өргөшчир дуузалан турар.

Чуруук: нефть дачылыктарын туудунда каанашкын ажилдары. Фото Польшаның төп фотоаппараты.

БӨГҮНГҮ БО АРЫНДА:
Испанияның компартиясының медеглели
Вашингтонга, Боннга
сагындырыг
Исланд министр ССРЭ
дугайында
ДЕЛЕГЕЙДЕ БИРГИ ХЕРЭЗЖЕН ПРЕМЬЕР-
МИНИСТР
Күш-культура болгаш
спорт

Испанияның компартиясының
Күүскомунуң медеглели

ПАРИЖ. (СЭТА). Испанияның Коммунист партиясының Күүскомунуң фракциясы тергилдеди дүжүр октаары дээр демиселге кыгырып турар медеглелин «Юманите» солун парлаан.
 «Болур чыгач келген шуурганның бүдүрүшү херечилеп турар демиселтер улам-на көскүдөң апарган. Экономиктиг болгаш политиктиг дүжүрлүккө хөй-ниятиңиң калбас кыргалгези-биле чоруттугунгаан кезек-кезек чыксааларының саны өзүп турар. Ажыл чок чорукка болгаш ажылдан үндүрүңгө удуз, ажыл төлөварин күдүлдүрүңгө болгаш турму чорукту тургузар дээр планың өскө-дээ урдуктарыңа удуз ажымың чоннар боттарыңың бүдүрүгелеринде демисежиң турарлар. Сөөлү айларда ышкаш, ылангыя чүгө үлөтүр төптериде өвөс, харын-даа көдөз чөлдөрдө мөңгү хөй саныг ажымың чыксаалар чөлдө болуп көрбөз» деп ук медеглелиде чугаалаан.
 Күүскомунуң оон «ыйыг медеглел»-и болза, таарымас чорук хөй-ниятиң өскө кезектерин база хара туткан болгаш политиктиг херектер удуз чорудаттырганынын хостал үндүрери дээр демисел ылангыя шажыа чүдүгөңиң бөлүктөрүндө белгилеп турар.
 Франкиски тергилдеди шитирди-биле дүжүр октаарыңа кирер үе келген деп айтышсаан, Коммунист партия болза, явзы-буру күдүрүңгө политиктиг хамаарышпас чоруну хүндүлээр нийти дүжүрүлүккө чедиң алган турарыңа амгы үениң байланы негеп турар дээрин айтып, оларны нийти-национал ужуз-дузалыг ийи мындыг кол үлдүмүшкүлүккө алыштырып турар деп санаан: «1) Дээди чазаның нийти-националдын тайбың ажыл соксадышкыны болур нийти-националдын калбас ажыл-чорудулгаларын организастаары. 2) Испанияны ылап хостуг сөңгүлдүлүккө орун-биле тургузар ужузлук хоойлуларын сагыры, ук хоойлуларын баугаар көдөлири».

ССРЭ дугайында исланд министриниң
чугаалааны

РЕЙКЯВИК. (СЭТА). Исландияның культуру болгаш салыг министрин Гюфли Гисслон Совет Эвилелинге чораш, чоокта чаа эеп чыгыш, радио дамчытыр чүве чугаалаан. Ону совет ишчилериниң эптиг өөлдөк болгаш өөрүшкү-биле үткү хүлөө алганын министр өвээлдеп айтыпкан. «Мен Совет Эвилелиниң капчар-даа аажок делгем болгаш күчүлүг чүрүтүң, оон улустарыңың дугайыңа дыка эки билеп алгаш келген мен» деп Г. Гисслон чугаалаан.
 Совет Эвилели делегейиниң аң улуг күчүлүг күрүнелериниң бирөө-зү деп адааш, Исландия болза Совет Эвилели-биле садыгы дөгүдө-ринге соңуургалдыг болур ужузлук деп министр демдеглээн. Совет Эвилели бистиң экономиктиг системасыга дөмейлешпес системаныг болгаш бистиңден ангы хөйүнүң соңшаддыг тургузугу-даа болза ийи чүрүтүрүңгө аразыңа эки харылааларыңа тударыңа ол шактыг болбас ужузлук. Мөңгү ол чүрүткө баргаш келгеним — ийи күрүнелериниң аразыңа харылааларга идилги болуруңа идепен турар мен деп ол чугаалаан.

Прага—Конакри аразының агаар оруу

ПРАГА. (СЭТА). Прага—Цюрих—Рабат — Дакар — Конакри аразыңа агаар-биле харылаа амыттыңыңан Чехословак телеграф агентлиги июль 19-та дамчыткан. Ол чаа агаар оруунга «ИЛ-18» дээр турбинна күрүлүг самолёттар умар.
 Июльдун 26-дан эгелээш вторник санында-ла самолёт Прагадан Конакриге, а среда бүрүндө-ле — Конакриден Прагага умуп үнүп турар агаар.

Касавубу биле
Лумумба Стенливилде

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентлигиниң корреспондентиниң Стенливилде (Катанга мочунуң административтиг төвү) дамчытп турары-биле азыра, Конго Республикасының президентизи Касавубу болгаш премьер-министр Лумумба олар июль 17-де мында чөдө берген. Олар болза ук мочуда байдалга хамаарышкан айтырылалары чугаалакчып өөр.

Сиримава
Бандаранаике—
Цейлоннуң премьер-
министри

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер агентлигиниң корреспондентиниң Коломбодан дамчытканы болза, эртен чылдың сентябрьде элүртүп каан премьер-министр Соломон Бандаранаикеңиң кайгы херезжен дээр Сиримава Бандаранаике июль 21-де Цейлоннуң премьер-министриниң хүлээлгенин күтүсүдириниң дагыраан берген.

Сиримава Бандаранаике болза делегейде бир-ле дугаары херезжен премьер-министр болур-дур.

Үш күрүнелерниң
чөвүлө хуралында

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Ядролук деп-сактач шенделелерин соксадыр чүгүндө үш күрүнелерниң элөткөй чөвүлө хуралы ССРЭ-ниң төлөөлчүлүгүнүн даргаланы-биле июль 21-де ача болуп эртен.

Оман улуска деткимче кылдыр

ДАМАС. (СЭТА). Англияның ижелечи шериглерине удуз демисеми чорудуп турар оман улусту дөтөзөн митингилер болгаш хуралдар Оманның байырлыгының хууну тазарыштыр КАР-ны Сирия районун бүтү-ле хоорайларына болуп эркен. Дамаскиге болган улуг митингте тухай албан-дужалдыг кижилер, культураның көскү ажылдачылары, хөй-ниятиң төлөөлчүлүккө кирешкен.
 Оман имаматтын чазаның Дамаскиде төлөөлчүлүккө Шейх Ибрагим Хариси бодунуң чугаалыгы оман өөрүп четтиргенин алеткен.

Бельги солдаттарының Конгода
ужур-дүржөк аажылаашкыны

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). «Ньюсуик» деп америк журнал бодунуң редакторларының бирээзи Дебортрейниң Конгондон репортажын парлаан, Конгода турар бельги шериглериниң ужур-дүржөк аажылаашкынының дугайында чугаалап турар.
 Леопольдвилде КНО-нуң шериглериниң баштайгы бөлүктөрүндө чөдүлөккө холбаштыр Дебортрейниң бижээни болза: Каттышкан Национал Организациязының чингил секретарының оралчысы Ральф Банч-биле (америк негр. — реал.) мен кады аэропортке чоруттум, анаа тунистерни манар ужузлук турган бис. Бис мынар кире бергенисте Бачымын иштинче бельги лейтенант автомады-биле ала калгаш чугаалай-дыр: «Аэропортун ирап чор». Банч бодунуң шымылганы көргүдө-дө да бельги лейтенант: «КНО дээрге менче хөй чүве-дир он. Чору дидир мен!» дээн.
 Автор оон мыай Леопольдвилдең аэропортун бельги солдаттарының канчаар эжелеп алганының дугайында чугаалап турар: «Мен аэропортка чөдө бергеш, вокзалдың бажымыңга кире бөрүңгө, мында 400 кире ак кештиг кижилер олурар, оларны конго солдаттар танымадан тур. Хеп негертен, кол кирер эжиткен бельги парашютистер кире халчып келди. Херезженер болгаш чаш уруулар шалага худу көрүп алгаш калбаш барып ушугулар, а оштар дээрге ханаларга дегилээш сыймык айчып турду... Элдептик чүве, анаа чүгө дөрт-ле кижиле балмылгакан болган. Ол хүн 4 шак 30 минута турда Леопольдвилдең өзиреп калган Альберт деп сеерлиги-биле баштайгы бельги джи машиналар хеп эр-келээш.

«Ол дүне хоорайга үе-үе болгаш-ла боо оюп кызанайың бергилеп каап хонган. Мен бельги джи манчап бар чорд оон арты-биле чаштына аарак эртин чыда куумчунуң бир ужууда бир контоңуну адып каанын карап-биле көрдүм. Мынан бельги офицериниң мынчаар алгыртанын дыңдадым: «Бооларың соксадынар», мычла-даа өскө ак кештигер мынчаар харылаар болду: «Чок, чок, даванарың элүргүлөп каапталы!»

Конгонун улудукулары Касавубу болгаш Лумумба оларның Стенливилде баар дээн оралдажышкынында бельги ужудуучуларың ийи узда мелеп турганын Дебортрей оон мыай чугаалап турар. Бельги ужудуучулар ук албан-дужалдыг кижилерине чөдөр дөң чери Стенливилде чөдүрүшкүлүккө удуу оларны самолёттарга олуртуп алгаш арга-арыларын кырынга каш белик дескиндиргилер кылгаш, Леопольдвилдең аэропортунга дедир ижелген. Оон соонда оларны ийги узда дедир эжкөргө «самолётту чочулап кыжыраа бельги солдаттарың бөлүү уткаан. Ук албан-дужалдыг кижилер «Сабена» дээр агаар транспортунуң компаниязының автомаши-назынга олуртканда ол машинаы солдаттар чыгап эгелээш. «Мону доңгайтыр ошталганыңар!» деп оларның бирээзи алгырган. Ук халдаашкыны соксадыры-биле бельги офицерлер каздыг-даа хемчет албааннар... деп Дебортрей бижээш.

Конгонун 13 миллион чурттакчылары колонизацияны кичи-бегин июнь 30-ле үзе тыртп октаан. Оон түнелинде Конго Республика деп хамаарышпас чаа күрүнө Африканың төвүнө тургустунган. Империялар конго улустун хамаарышпас чорукту чаалап алганына таарымайын турарлар. Конго Республика тургустунгаш үр-даа бооланды бельги империялар ола каалаан.
ЧУРКУТА: Конго Республиканы хамаарышпас күрүнө кылдыр чарлап турары.

АКШ-тың болгаш ГФР-ниң кем-буруулук планнарын буруу шавар

«Поларис» деп хөйүнүң ракеталарын Барың Германияның шеригине Каттышкан Штаттарының бээр деп турарына холбаштыр АКШ-тын болгаш ГФР-ниң чазактарына Совет чазактын ноталары дамчытканы хөй-ниятиңиң болгаш парлагалыңың чингелетиниң төвүнде турар.
 Польша солун «Трибуна люду» совет ноталарын парлаанда оң эгеленге мынчаар демдеглээн: «ГФР-ниң милитаристерине халдаашкының ракеталыг чепсак АКШ берип турар. Оон өскө польша солун Совет чазактын ноталарының дугайында медеглелерин мындай аделер-биле тайылбырлаан: «АКШ биле ГФР-ниң шериг сүлөөсүн», «Барың Германияның шеригиниң холдарыңа берген чепсак—тайыңга кыжанышкы болур», «Милитаристерге чепсак бөзүннүн халгалың хаар ужурулук». ССРЭ-ниң чазактын ноталарын тайылбырлаан, «Жолөж вольности» солунун демдеглээн: Барың Германияны ракеталыг чепсактер-биле хандыр чорук боттарың айымы чок чорун хандыр базынарың кылдырың ССРЭ-ниң болгаш социалист күрүнелерин албадыр апар. АКШ-тың чазактын чоруп турар оруу дээрге тайыңга болгаш европа улустарың айымы чок чорунга айымың урдуктарга чөдүр болгаш ол урдуктарың харылаалганы чүмү-биле АКШ-на онаажыр дөзүннүн дугайында Совет чазактын өң-не шыңгымы-биле сагызылган солуннар онзап демдеглээн.
 Барың Германияның милитаристерин атом-ракеталыг чепсактер-биле хандырып турарының талазы-биле АКШ-тың болгаш ГФР-ниң чазактарына Совет чазактын удууларың чехословак шыңгышкы ноталарың чехословак улусу бүрүнү-биле дөткөн турар. Европа чурттарыңдан, оларның-биле кады Чехословакиядан чурт дөңсөөрүн каржымы-биле негеп турар Боннун эжөргөхтерине массалыг узуулашкының чепсак бөзүн республиканың хөй-ниятиң шыңгымы-биле буруу шаап турар. АКШ-тын болгаш ГФР-ниң чазактарына ССРЭ-ниң чазактын чоруткан ноталарын болгаш оларның тодгар деп чугаалап Прагаң солуннары шупту парлаан.
 «Руде правонун» бижээни болза: «АКШ-тың чазактын бонн милитаристерге атом-ракеталыг чепсакти бээр деп турары Европаның улустарының айымы чок чорунга шыңгымы кыжанышкы болур». АКШ болза кыжаныг бадгалганы (Потсдам дугуржугулазы — Редакторун тайылбыры) база хатап үрөп деп «Прада» солун демдеглээн. Барың Германияның шеригиниң атом-ракеталыг чепсак-биле хандырың америк политиказың ботандырып турар үеде Совет Эвилелиниң болгаш оон-биле эмиле чурттарың айымы чок чорун халгаларыңа, Европа болгаш бүгү делегейге тайыңгы камгаларыңа өргөжөк чугула хары демчелерин амыр ужурга Совет чаа тазарып апар деп нопада айтыпкан черлерни «Обрана люду» солун бодунуң чүдүдериң өгөдери кылдыр ушта бижилгээш.
 Берлинде демократтыг солуннары Совет чазактын ноталарының дугайы өң-не көскү черлеринде медеглээн. Амгы үеде барың-герман шериглерин баштап турар шаадакы гитлержи генералдарга «Поларис» деп ракеталары берип турар чорук хары хемчеглерин амырың Совет Эвилели албадыр деп «Нейс Дейтланд» солун демдеглээн. Чугаа «өбүс дүжүр берилишкеле айтыштыңа, а ол ышкаш эвилелдериниң дугуржугулазына көрдүңгө Германияның хүлээлгелерин каржымы-биле үрөң чорук дээрге америк-барың-герман чаа шериг сүлөөлөккө оң болур деп Совет чазактын медеглениң ук солун онзап айтыпкан. Боннун холдуңга «Поларис» деп ракетаны тутуп бээр чорук бүтү Европаның айымы чок чорунга кыжанышкың болурун «Берлинер пейтуң» солун демдеглээн. «Американың Каттышкан Штаттары айымыңга орутап чоруп турар» деп «Берлинер пейтуң» айтыпкан. Совет чазактын ноталарында сагызылгышының шыңгымы «Национал-пейтуң» солун база онзап демдеглээн. «Поларис» дээр ракеталары Боннун эргегине хүлээлэр чорук дыйыңын үнүп болур айымың улгаттырар» деп «Юнге велт» солун айтыпкан. Шаадакы гитлержи генералдарың холуга ол ракеталары бербес дээр бүтү демчелер-иң азырынның өргөжөк чугулазы ол солун демдеглээн. Профивилелиниң «Трибуна» солуну совет ноталары: «Бонн биле Вашингтонун сүлөөлөккө ижелгезинге Совет Эвилели сагындырып турар» деп өгөңиң адаанда парлаан. Шаадакы харысага чок политиказың урдуктарыңа хамаарыштыр Совет чазактын сагындырышкымын ол солун онзап айтыпкан.
 ГФР-ниң чазактын төлөөлчүлүккө совет нотаны бо уздаа база-ла ажыл-херекчи өзү-биле көрбөйүн турар болгаш ону «пропаганда» деп адаан. Эң ылангыя канцлер Аденауэр боду безин кабинеттиң хуралыңа мынчаар чугаалап турган.
 Барың-герман шериглерин «Поларис» деп ракеталар-биле чөдөргө-риниң планнары болгаш ГФР-ге шериг талазы-биле кызгаарлашкыны дугайында Прага дугуржугулазында айтышкан чүдүдери ханнары дээрге Германияның чугаа чөккө дүжүр берилишкелерин негелделерин каржымы-биле үрөң чорук деп нопада айтыканы Барың Германияның «Франкфуртер альгемайне» солуну демдеглээн. Совет чазак ол чорукка холбаштыр хары хемчеглерин амыр эргелд деп нопада медеглээн солун демдеглээн. НАТО-нуң Барың Германияны адр-ракеталыг чепсак-биле хандырыңга чажырткыңар төжөгө кылдыр ажылап турарыңа нопада айтыканы ГФР-де үнүп турар «Ди велт» солун дыңдаткан. Барың Германияны оон өскө «Генерал андейгер» дээр солуну ГФР болза халдаашкының чепсактерин бодунуң холуга амырыңа чүтүкөйүн турар деп Боннун төлөөлчүлүккө хөдөөн бүтүрелдишкениниң медеглени Совет ча-

ДӨРТ МААДЫРЛАР — ДАЛАЙ ШЕРИГ
УЧИЛИЩЕЗИНИҢ КУРСАТЫЛАРЫ

ЛОМОНОСОВ. (Ленинград об-ласты). Фин мугуладурун эринеде туруп турар чочун хоорай Ломоносовта дуздааа флотунун суднолары — далайгы буксирлерини, озаал-ондакты таварыгаларга дуздаа чөдирер судноларың, танкерлерин болгаш транспорттуң капитан болгаш механик калдарың бөлөкчө далай училищезиниң турар. Ук училищезиниң кижизиткенини совет чүрттүн кайы-даа далай делемнерине көрүп болур. Ам ук училище база элөкчөлүг хүлээп алышкымын чарлаан. Далайгы тухай эргемге бодунуң амыдыралың тураскадырың кунуңаан.

КУШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ

Решевскийни Корной ызарты четкен

БУЭНОС-АЙРЕС. (СЭТА). Аргентинаң национал байырламы—Май революциязының 150 чыл болганыга тураскадырың-биле эгелээн делегейин хал-шыдыраа маргылаады доостур чыгаан.
 Июль 19-та 18-ки салышкы болган. Бо уздаа америк гроуместтер Решевский биле Унишерин болгаш ССРЭ-ниң чемпиону Корной биле Аргентинаң чемпиону Векслерин ойнаны улуг соңуургалды болду.
 Решевский биле Унишерин ойнашкының кончук тавар болган. Олар июльден маргылаада сөөлүрүң болганда кичээлгелг болурун оралдажып турганар. Олар чыгыс-даа чүвени шиппейн олургаш, 17-га кыште хайманашканыр.
 Корной биле Векслерини аразыңа ойнашкы оон өскө хөйүр болуп эркен. Совет гроуместтер оюнуң мырыдай-дэ эгеленде тура тилээ-геже чүткүшкүнү кылган. Бир эвес ол Векслерини удуз алтар болз Решевскийни чөдөр арганы Корнойга бээр турган.
 Корной салган соңууразың кай-гамчыктың-биле күтүскен болгаш 38-ки көште Векслериниң ийги олду алтарга, ол дүжүр берикен.
 18-ки салыңың соонда маргылаады киржиңчилеринде кайы-даа, 12,5 саннарлыг Корной биле Решевский мурнап чоруп турар. Оон соонда венгр гроуместтер Сабо 11 сангы. Оон делегей мастери Росстетт чартык сан соннал чоруп турар.

Чидиг демисел уламчылавышаан

Обласка бирги чер дээр бөт бөмүлүк финал оюнуларың чидиг демисел үргүлүлөшкөн.
 Шөлөй дугаарында пассажирлер АТК-зының командиы биле Барың-Хемчиңтиң бут бөмбүкчүлүгүн үнүгөн. Оларны ойнаашкының баштайгы чартыгында эгелеп транспортчулар артык арга-мергезилдиг болза техникаң ойнааны-биле удуулашкызың камгалачы чыгач, мичикти барың-хемчиңилериниң халгалыңдан араттайн тургаш, 5 саны киргеш, часпарлаан.
 Оюнуң ийги чартыгында транспортчулар курлавыр ойнакчыларын киргеш, баштайгы чартыгында-даа артык күштүг ойнап, удуулашкымың халгалыңга база 11 саны киргешер. Барың-Хемчик райондук командазы бир сан кире тешкен болгаш оюн 16:1 санга транспортчуларын тилээлгези-биле доозулган.
 Шеригниң Н кезеңиң болгаш Чадананың бут бөмбүкчүлүгүн ойнаашкынының баштайгы чартыгында кайы-даа команда идеялы чөк ойнап, ойнакчылар мичикти боттарың аразында ырак үндүрүүшкүңиңиң кылгылал, харын-даа көрүкчүлөргө безин солун эвес, чалгаарың кылдыр сан чок ойнаш, часпарлаан. Сөөлү 45 минутта Н кезеңтиг ойнакчылар баштайгы ойнаашкының идеялы ойнап, бүтү командазы-биле бурунгарлап тургаш, чадаанчыларың халгалыңга 4 мичикти кире теп алган. Оон төңүрүкчө чөдөр оон амык минута артында чадаанчылар бурунгарлап келеш, бир мичикти кире теп алып аргалы болган. Оон мырыдай төңөр лей бергенде Н кезеңтиг командазы болза бир саны киргеш, чадаанчыларың 5:1 санга тилээлгезин.
 Хүндү ийги чартыгында типография болгаш «Линмо» командазы ужурашкан. «Линмо» командазы сөөлү үеде ойнап турарың чөлдө эки алгарган. Олар типография командиың 4:1 санга чыгып-биле удуз алганар.
 Оң соонда Каа-Хем болгаш Танды районнарың кыда бут бөмбүкчүлери ойнаш. Тандыны командазы ойнакчылар оюнуң эгеленде инициативаны алгаш, каа-хемчилериниң 7:3 санга тилээлгезин.

Обласка АГААР БОЙДУСТУН байдалы

Бөгүн обласка булуттагылап каап турар, чазыкын шоолук эвес хун болур. Хүндүс димирөөшкениңер болуру магат чок. Хат өй-тавында, барың чүк угламышкыңың. Агаарың температурасы: обласка—24—29, а Кызылга—27—26 градус чыгыт.
 Редакторунуң ораланычы
Д. О. БЕГЗИ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

БҮГҮН
 Июль 24-те
 «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (улуг залга): «Винуктер кожа турда» — эртенгиң 10 шакта; «Төрөө чуртундан ыракка» — 12, 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда; биче залга: «Дугуйларниң даажы-биле» — 5, 7, 9 шактарда; «Каа-Хем»: «Амрал Ушакон» — 11.15 шакта; «Баштайгы ужуражыма» — 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.
 «Восток»: «Ийн океаның чажымы», 2-ги кезээ — 1.15 шакта; «Сөөлү болгаш баштайгы хүн» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.
 Сада кинотеатр: «Бистиң кодамымыс»—1, 3 шактарда; «Орус суверни» — 5, 7, 9 шактарда.
 Июль 25-те
 «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (улуг залга): «Ис чок чиде берген» — эртенгиң 10 шакта; «Сөөлү болгаш баштайгы хүн» — 12, 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда; биче залга: «Дугуйларниң даажы-биле» — 5, 7, 9 шактарда.
 «Каа-Хем»: «Төрөө чуртундан ыракка» — 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Урууңарны Кыжык Аарыындан Камгалаңар

Чаш уругну чайын эмгиден үндүрбөңер. Ону эмзирип, чөмгөре — ринер мурунда холун чүг. Чаш уругну даштыгаа болгаш бажыңга — даа эми эрттир чылыглаваңар

Сутту болгаш суттен кылган чөмчөрни серин чөргө азы соок суга кадагалаңар

Чаш уругну ойнаарактарын болгаш эт-херекселдерин арыг-силги тургузуп, оларга сээттер **ХОЛДУРБАҢАР**

УРУУҢАР КЫЖЫКТАП АЗЫ КУЗАР АПАРЗА ЭМЧИГЕ АППАРЫҢАР

Тыва областың санитар-чырымшык бажымы.